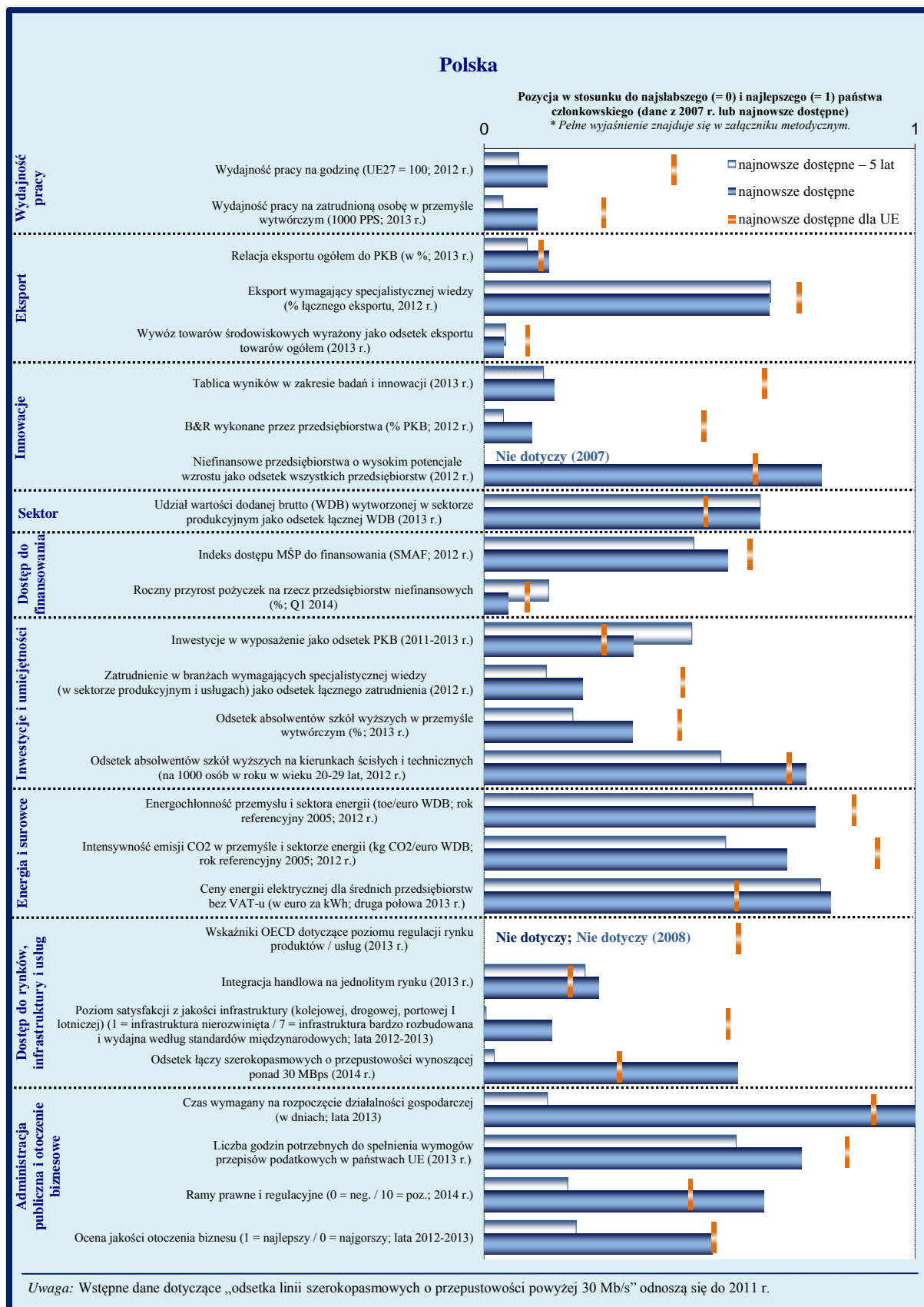
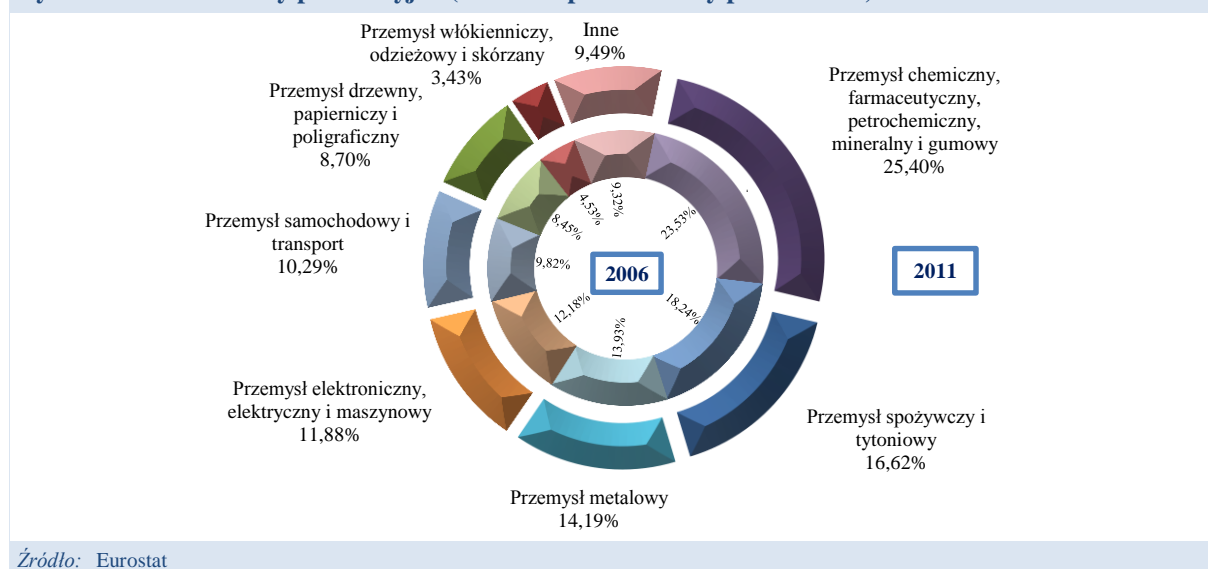

3.21 Polska

Rysunek 3.21.1: Sektory produkcyjne (WDB w oparciu o ceny podstawowe) - Polska

3.21.1 Wprowadzenie i wyniki

Gospodarka Polski jest słabiej rozwinięta niż gospodarki jej zachodnich sąsiadów, zwłaszcza w zakresie innowacji i zrównoważonego rozwoju. Mimo że wzrost gospodarczy był wysoki, w 2013 r. nastąpiło spowolnienie, a stopa wzrostu wyniosła 1,6%.⁽¹⁾ Niemniej jednak wydajność pracy nadal rośnie, osiągając w 2013 r. poziom 73,6% średniej unijnej. W maju 2014 r. produkcja przemysłowa wzrosła o 2,2% w ujęciu rocznym, przy czym w miesiącu poprzednim nastąpił wzrost o 5,6%. Indeks zaufania dla polskiego przemysłu spadł w czerwcu 2014 r. do 50,3. Sektor produkcyjny odgrywa istotną rolę w polskiej gospodarce i przyczynia się do wytworzenia 17,7% łącznej wartości dodanej (średnia unijna wynosi 15,1%). Udział sektora produkcyjnego w zatrudnieniu wynosi 30,2% (średnia unijna 22,7%). W 2013 r. deficyt obrotów bieżących nadal malał, osiągając 1,3% PKB, mimo że eksport zaawansowanych technologii pozostaje na bardzo niskim poziomie 5,9%. Wyniki w zakresie innowacji są słabe, mimo że można zauważyć pewne oznaki poprawy w prywatnych wydatkach na badania i rozwój. W 2012 r. wzrosły one z 0,23 do 0,33% PKB (średnia unijna 1,31%). Pełne wdrożenie programu rozwoju przedsiębiorstw, mającego na celu poprawę jakości badań i komercjalizacji polskich

⁽¹⁾ Eurostat (Eurostat będzie podawany jako domyślne źródło w całym dokumencie, o ile nie wskazano inaczej) <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

technologii, przyczyniłoby się do znacznego zwiększenia konkurencyjności Polski.

3.21.2 Dostęp do finansowania i inwestycji

Dostęp do finansowania jest stosunkowo dobry i stale się poprawia. W tej dziedzinie, według sprawozdania Banku Światowego z 2014 „Doing business”, Polska znajduje się na drugim miejscu w UE.⁽²⁾ Banki oferują finansowanie dla MŚP i na ogół nie żądają od nich wygórowanych stóp procentowych pożyczek.⁽³⁾ Według badania KE/EBC dotyczącego dostępu do finansowania odrzucono 10% wniosków o pożyczkę złożonych przez MŚP, przy średniej unijnej 13%.⁽⁴⁾ Odnosnie do stóp procentowych, 42% polskich MŚP odnotowało spadek, a tylko 14% – wzrost, przy średnich unijnych wynoszących odpowiednio 20 i 34%. Z drugiej strony inwestycje kapitałowe pozostają w dalszym ciągu słabo rozwinięte, przy stosunku łącznych inwestycji kapitału wysokiego ryzyka do PKB na poziomie 10 razy niższym od średniej unijnej. Badanie KE/EBC wskazuje, że tylko

⁽²⁾ Bank Światowy „Doing Business”, 2014, <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2014>

⁽³⁾ SBA Performance Review [przegląd wyników „Small Business Act”] 2013, DG ENTR, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

⁽⁴⁾ ECB Access to finance survey 2013 [badanie EBC dotyczące dostępu do finansowania], http://ec.europa.eu/enterprise/policies/finance/files/2013-safe-analytical-report_en.pdf

2 % przedsiębiorstw korzysta z inwestycji kapitałowych.

W marcu 2013 r., w ramach środków antykrzysowych, Polska wprowadziła program gwarancji *de minimis* na zabezpieczenie spłaty kredytu obrotowego, zastępując wcześniejszy nieefektywny system. Program został bardzo dobrze przyjęty i w listopadzie został rozszerzony na kredyty inwestycyjne. W 2013 r. program zapewnił 7 mld EUR gwarancji dla prawie 39 000 MŚP, obejmując kredyty w łącznej wysokości 12 mld EUR. Program ma być kontynuowany do końca 2015 r.

Podjęto również działania na rzecz wsparcia inwestycji kapitałowych. Podpisując transakcje z dwoma prywatnymi funduszami, działanie rozpoczął Polski Fundusz Funduszy Wzrostu, utworzony w celu stymulowania inwestycji kapitałowych w fundusze *venture capital*, *private equity* oraz *mezzanine*, o docelowej wielkości 180 mln EUR. Rola Krajowego Funduszu Kapitałowego zostaje zmodyfikowana, tak aby jego zadania koncentrowały się na funduszach *venture capital* wspierających fazę rozruchu innowacyjnych MŚP. Do końca 2013 r. zapewnił on współfinansowanie 16 funduszom (łącznie kapitałizacja 933 mln PLN) i posiadał udziały w 54 spółkach. Rozrasta się polski rynek akcji dla powstających lub młodych firm NewConnect – w 2013 r. było na nim notowanych 445 spółek.

Polski bank rozwoju ⁽⁵⁾ planuje zwiększyć efektywność regionalnych i lokalnych funduszy gwarancyjnych i pożyczkowych poprzez ujednolicenie procedur i produktów.

Inwestycje

W 2013 r. nakłady brutto na środki trwałe wyniosły 18,4 %, co jest wartością wyższą niż średnia unijna (17,3 %), jednak już od 2008 r. występuje tu tendencja spadkowa. Działalność rozpoczął duży państwowy fundusz inwestycyjny, który koncentruje się głównie na dużej infrastrukturze energetycznej. ⁽⁶⁾ W ramach tego funduszu dokonuje się obecnie wyboru pierwszych projektów — dotąd złożono wnioski dotyczące 1 000 projektów, z czego 50 przeszło do drugiego etapu selekcji. W 2014 r. wybrane powinny zostać 3–4 projekty. Fundusz oferuje bardzo długi okres finansowania (25 lat) i jest niezależny od skarbu państwa.

⁽⁵⁾ Bank Gospodarstwa Krajowego.

⁽⁶⁾ Polskie Inwestycje Rozwojowe.

3.21.3 Innowacje i umiejętności

Innowacje

Jednym z najbardziej problematycznych aspektów konkurencyjności Polski jest niski poziom innowacji. Wydatki na badania i rozwój wynoszą mniej niż połowę średniej unijnej (0,9 % PKB, średnia UE 2,06 %) i pochodzą głównie z sektora publicznego. Zaledwie 37,2 % badań przeprowadza sektor przedsiębiorstw (średnia unijna 63 %) (2012 r.). Pozycja Polski w rankingu „tablica wyników Unii badań i innowacji” z 2014 r. pozostała niezmienną. Dzięki wzrastającym wydatkom prywatnym na badania i rozwój Polska została jednak sklasyfikowana jako umiarkowany innowator. ⁽⁷⁾ Tablica wyników innowacyjności regionów wskazuje na poprawę pozycji czterech południowych regionów. ⁽⁸⁾

Główną słabością polskich badań i innowacji nadal pozostają: niski poziom komercjalizacji badań, słabe powiązania między środowiskiem akademickim i przedsiębiorstwami, niski poziom prawdziwych innowacji przedsiębiorstw — system podatkowy faworyzuje transfer i absorpcję technologii. Sektor zaawansowanych technologii w Polsce zatrudnia 2,9 % pracowników (2013 r.) ⁽⁹⁾, przy średniej unijnej 3,8 %.

Narodowy Ośrodek ds. Badań i Rozwoju prowadzi szereg programów motywujących przedsiębiorstwa do inwestycji w projekty naukowe i do komercjalizacji badań. Obejmują one programy dla sektora medycznego i aeronautyki, rozwój rozwiązań technologicznych w dziedzinie gazu łupkowego oraz technologii ekologicznych.

W kwietniu 2014 r. rząd zatwierdził krajową strategię inteligentnej specjalizacji. Program Rozwoju Przedsiębiorstw (PRP) przyjęty w 2014 r. ma na celu stworzenie środowiska biznesowego bardziej przyjaznego dla innowacji dzięki holistycznemu podejściu, zachęcającemu do komercjalizacji nowych technologii.

⁽⁷⁾ 2014 Innovation Union Scoreboard, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius/iu_s-2014_en.pdf.

⁽⁸⁾ 2014 Regional Innovation Scoreboard, <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/regional-innovation/>.

⁽⁹⁾ GUS (Główny Urząd Statystyczny), <http://www.stat.gov.pl/gus>

Plany zwiększenia innowacyjności opierają się na wykorzystaniu funduszy europejskich. PRP tworzy, wraz z Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020, spójne ramy dla wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych. Dopasowuje on wsparcie publiczne do poziomu ryzyka, przyznając dotacje na bardziej ryzykowne wczesne etapy innowacji i stosując instrumenty finansowe na późniejszych etapach – komercjalizacji i internacjonalizacji. Przy połowie dotychczasowej liczby instrumentów i większym nacisku na wyniki program innowacyjnej gospodarki będzie bardziej spójny.

Proponowane zmiany ustawy o szkolnictwie wyższym dotyczą systemu praw własności intelektualnej, w szczególności przewidując wzmocnienie pozycji naukowców.

Umiejętności

Odsetek osób z wyższym wykształceniem w Polsce jest wyższy niż średnia unijna, ale problemem pozostaje niedopasowanie umiejętności, a szczególnie niedobór umiejętności w dziedzinie technologii informacyjno-komunikacyjnych i umiejętności miękkich. Z powodu niedopasowania wykształcenia do potrzeb na rynku pracy duża jest liczba wolnych miejsc pracy, mimo że bezrobocie nadal wynosi ponad dwa miliony.

Celem niedawnych reform było wprowadzenie zachęt mających na celu poprawę jakości w systemie edukacji i zwiększenie liczby studentów matematyki i nauk ścisłych, a także studentów na wydziałach technicznych i inżynierskich. Obecnie reforma nauki i szkolnictwa wyższego z roku 2010/2011 jest poddawana ocenie, wykazując pozytywne wyniki. Celem projektu nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym jest także zacieśnienie współpracy z partnerami przemysłowymi poprzez zachęty w postaci przydziału funduszy. Nadal istnieją braki, jeśli chodzi o możliwość odbywania studiów dwutorowych, łączących studia akademickie z praktyką zawodową w przedsiębiorstwach.

3.21.4 Energia, surowce i zrównoważony rozwój

W kwestii zrównoważonego rozwoju Polska ma słabe wyniki. Produktywność zasobów jest bardzo niska i wynosi 0,4 EUR na kg (średnia unijna 1,59 EUR)

(2011 r.).⁽¹⁰⁾ Emisja gazów cieplarnianych na osobę jest nieco wyższa niż średnia unijna – 10,37 ton ekwiwalentu dwutlenku węgla (średnia UE 9,03 w 2011 r.). Na koniec 2013 r. planowano uruchomienie krajowej platformy na potrzeby prowadzenia aukcji uprawnień do emisji, ale pozostaje ona w fazie wstępnego rozwoju. Udział energii odnawialnej w łącznym zużyciu energii pozostaje poniżej średniej unijnej (11 % wobec 14,1 % w 2012 r.), gdyż Polska nadal polega głównie na krajowych zasobach węgla i na przywozie ropy i gazu; niemniej jednak krajowa produkcja gazu stanowi prawie 27 % łącznego zużycia gazu w kraju. Cena elektryczności dla średnich przedsiębiorstw wynosi 0,0963 EUR na kWh – tyle co średnia unijna, ale rośnie szybciej. Ceny gazu są poniżej średniej UE.

W lipcu 2013 r. przyjęto nową ustawę o odpadach oraz nowy plan działania dotyczący gospodarki wodnej. W styczniu 2014 r. weszły w życie dalsze zmiany ustawy o odpadach, usprawniające wdrażanie rozszerzonej odpowiedzialności producenta, wprowadzające zachęty do recyklingu i podnoszące opłaty za składowanie śmieci.

W lipcu 2013 r. przyjęto tzw. mały trójpak energetyczny – pakiet reform z opóźnieniem transponujący dyrektywy w sprawie energii elektrycznej i gazu. W dziedzinie źródeł energii odnawialnej rozpoczęto program wsparcia dla małych i mikroinstalacji oraz wprowadzono system gwarancji pochodzenia wraz z wymogiem dla dużych użytkowników przemysłowych, aby część ich źródeł energii pochodziła z zasobów odnawialnych. Nie uwzględniono innych planowanych elementów dotyczących energii odnawialnej, a stosowny akt prawny jest nadal w fazie konsultacji rządowych. Nadal możliwe jest wszczęcie postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z dyrektywą w sprawie odnawialnych źródeł energii, ponieważ projekt ustawy nie przewiduje wystarczającego uproszczenia procedur administracyjnych dotyczących inwestycji w nowe źródła energii odnawialnej oraz niedyskryminacji i przejrzystości w przyłączeniach prosumentów do sieci.

Kończą się prace nad krajowym planem działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii 2014, który ma

⁽¹⁰⁾ Eurostat, Resource Efficiency Scoreboard [tablica wyników w dziedzinie efektywnej gospodarki zasobami], http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_20_20_indicators/ree_scoreboard

uzupełniać Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej przyjęty w 2013 r., co ma poprawić koordynację strategii w zakresie surowców.

3.21.5 Dostęp do rynków, infrastruktury i usług

Rynek wewnętrzny i internacjonalizacja

Polska jest importerem netto, ale jej obecny deficyt obrotów bieżących zmniejszył się z 5 % w 2011 r. do 3,7 % w 2012 r. i do 1,3 % w 2013 r. Eksport obejmuje głównie produkty elektrotechniczne, chemikalia, meble i środki spożywcze, a tylko 5,9 % eksportu stanowią produkty zaawansowanych technologii (średnia unijna 15,6 %). Eksport do UE stanowi 75,7 %, ale eksport do krajów spoza UE rośnie, zwłaszcza do Chin, Brazylii, Rosji i na Ukrainę.

Usługi dla biznesu oraz sektory sieciowe

Koncentracja na rynku energii elektrycznej jest niska – największe przedsiębiorstwo ma 17,8 % udziału w rynku; odwrotnie jest na rynku gazu – największa spółka holdingowa ma udział w rynku w wysokości 94,42 %. ⁽¹¹⁾ Infrastruktura ICT jest słabo rozwinięta, z najmniejszym zasięgiem łączności szerokopasmowej w UE (71 % wobec 96 %) (2013 r.) i ze skoncentrowanym rynkiem dostawców usług internetowych.

W 2013 r. wprowadzono środki mające na celu zwiększenie konkurencyjności w sektorze gazu, w tym stopniowe znoszenie cen regulowanych. W 2012 r. prowadzono obowiązek handlu coraz większymi ilościami gazu na giełdzie (w 2013 r. sprzedano 2 GW). Wejście na rynek zostało ułatwione dzięki zmianom ustawy o zasobach, a w grudniu 2012 r. i lutym 2013 r. obrót gazem na rynku hurtowym i na giełdzie towarowej został zwolniony z obowiązku zatwierdzania taryf.

W 2013 r. przyjęto Narodowy Plan Szerokopasmowy: uruchomiono cztery projekty w regionach w celu wybudowania 16 000 km sieci szerokopasmowych i podłączenia ośmiu milionów ludzi do 2016 r. Zorganizowano także warsztaty umiejętności cyfrowych dla osób powyżej 50 roku

⁽¹¹⁾ Sprawozdanie z Działalności Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w 2013 r. <http://ure.gov.pl/pl/urzed/informacje-ogolne/sprawozdania/2916.Sprawozdania.html>

życia, które przyciągnęły 150 000 uczestników. W nowych budynkach łącza telekomunikacyjne stały się obowiązkowe.

Infrastruktura

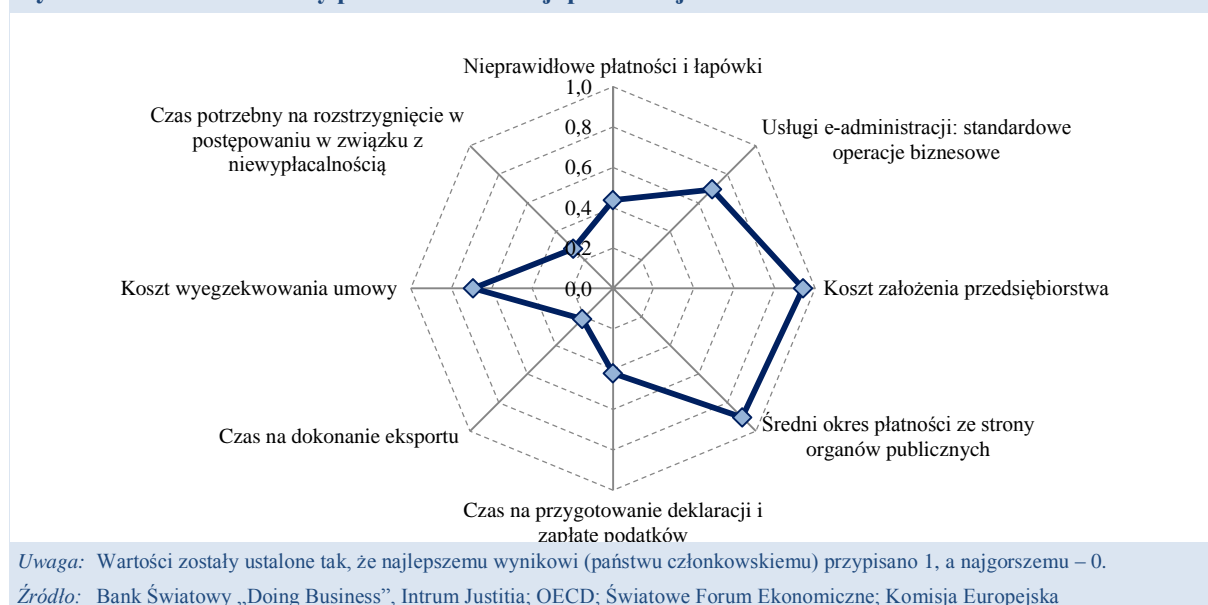
Infrastruktura transportowa pozostaje dużym problemem. Dokonuje się znacznych inwestycji z europejskich funduszy strukturalnych, większość z nich dotyczy jednak sieci drogowej. Potrzeba więcej inwestycji na utrzymanie dróg, które nie są objęte finansowaniem z funduszy europejskich.

Nastąpiły znaczne opóźnienia w realizacji projektów infrastruktury kolejowej. W listopadzie 2013 r. przyjęto wieloletni program inwestycji kolejowych na lata 2013-2015, w ramach którego wdrożono monitorowanie inwestycji w obrębie wszystkich projektów, nowe procedury dotyczące przetargów oraz wstępnej oceny jakości projektów. Zwiększono budżet urzędu sprawującego nadzór nad rynkiem kolejowym, a liczba inspekcji systemowych dotyczących bezpieczeństwa wzrosła od tego czasu o 20 %. W styczniu 2014 r. podpisano nowy kontrakt dotyczący utrzymania infrastruktury kolejowej, określający szczegółowo zasady i normy dla państwowego operatora kolejowego i poszerzający możliwe źródła finansowania przez państwo. W następstwie orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości z maja 2013 r. opłaty za dostęp do infrastruktury kolejowej zostały obniżone średnio o 20 %. Zasady te nadal nie zostały jeszcze w pełni transponowane do odpowiednich aktów prawnych, tak aby system opłat za dostęp do infrastruktury mógł zapewnić warunki konkurencji dla sektora kolejowego w perspektywie średnio- i długookresowej.

3.21.6 Administracja publiczna i otoczenie biznesowe

W kwestii otoczenia biznesowego w Polsce wiele można poprawić. W szczególności główne niedociągnięcia pozostają w obszarze uciążliwej publicznej administracji i mało wydajnego systemu podatkowego, chociaż ostatnio dokonano znacznych postępów w ograniczaniu barier administracyjnych w niektórych dziedzinach. W 2013 r. wskaźniki SBA Performance Review [przełądu wyników „Small Business Act”] dotyczące przedsiębiorczości w Polsce są najwyższe w UE: 49 % badanych dorosłych stwierdziło, że są w stanie podjąć własną działalność gospodarczą (średnia unijna 30 %), a 22 %

Rysunek 3.21.2: Całościowy profil administracji publicznej – Polska

zamierzało ją rozpocząć w ciągu najbliższych trzech lat (średnia UE 13 %).⁽¹²⁾

Polska poczyniła ostatnio postępy w zakresie redukcji kosztów i czasu potrzebnych do założenia firmy dzięki wprowadzeniu uproszczonych procedur online. Mimo że niedawne inicjatywy rządowe przewidują znacznie szersze wykorzystanie administracji elektronicznej i elektronicznych zeznań podatkowych, w innych dziedzinach cyfryzacja postępuje powoli i jest fragmentaryczna. W 2013 r. przyjęto program „Lepsze regulacje 2015” w celu poprawy w obszarze przejrzystego stanowienia prawa, otoczenia regulacyjnego i komunikacji z zainteresowanymi stronami. W ramach programu „Lepsze regulacje” wprowadzono test MŚP (choć pozostaje on w fazie pilotażowej) oraz bardziej sformalizowane oceny skutków regulacji. W 2014 r. opublikowano nowe wytyczne dotyczące oceny skutków. Plany reform w dłuższej perspektywie są niejasne, gdyż nadal nie istnieje dokument wdrażający strategię „Sprawne Państwo 2020” przyjętą na początku 2013 r. W styczniu 2014 r. przyjęto Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa obejmujący środki mające na celu informatyzację, interoperacyjność i wymianę danych publicznych rejestrów.

Rząd zobowiązał się do szeroko zakrojonej reformy deregulacyjnej. Odnośnie do zezwoleń na budowę długość trwania procedury została skrócona do 161 dni (średnia UE 179). W 2014 r. planowana jest nowelizacja prawa budowlanego, obejmująca wprowadzenie 14-dniowego terminu w ramach procedur z udziałem organów publicznych. W listopadzie 2014 r. Komisja Kodyfikacyjna Prawa Budowlanego ma przedstawić swoje wnioski dotyczące szeroko zakrojonej reformy ustawodawczej.

W zakresie egzekwowania umów wprowadzono elektroniczne procedury, a procedura rozpatrywania skarg została przyspieszona. W 2014 r. spodziewana jest nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego. Znacznych postępów dokonano w deregulacji dostępu do usług świadczonych w ramach wolnych zawodów (zderegulowano około 240 zawodów). Pierwsze reformy weszły w pełni w życie, drugi pakiet został przyjęty w maju 2014 r., a trzeci jest planowany na 2015 r. Zapowiedziano także czwarty pakiet reform, który miałby dotyczyć 40 dalszych zawodów zaproponowanych w drodze otwartych konsultacji. Odnośnie do prawa upadłościowego na 2014 r. planowane są dwa akty prawne, dzięki którym skrócony zostanie czas trwania postępowania, a restrukturyzacja stanie się powszechniejsza. Trwają prace nad przyjęciem czwartego aktu prawnego dotyczącego ograniczania barier administracyjnych, z naciskiem na zmniejszenie obowiązków informacyjnych przedsiębiorstw, standaryzację 71 formularzy oraz uproszczenie procedur eksportowych

⁽¹²⁾ SBA Performance Review [przegląd wyników „Small Business Act”] 2013, DG ENTR, http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

i importowych w portach morskich. W grudniu 2013 r. weszła w życie ustawa dotycząca podwykonawstwa, ułatwiająca dostęp MŚP do zamówień publicznych.

Spełnienie wymogów przepisów prawa podatkowego pociąga za sobą znaczne koszty administracyjne dla przedsiębiorstw z powodu niskich progów, których przekroczenie wymusza konieczność rejestracji do celów podatku VAT, niewydajnej biurokratycznej administracji i skomplikowanych uregulowań prawnych.

Istnieją plany zwiększenia stosowania procedur elektronicznych, wprowadzenia dalszych procedur składania deklaracji drogą elektroniczną w 2014 r., a w 2015 r. – automatycznego wstępnego wypełnienia deklaracji podatkowych.

3.21.7 Wnioski

Sektor produkcyjny ma duży udział w gospodarce Polski, ale kraj ten ma niższy poziom specjalizacji technologicznej niż średnia unijna. Polska nadal polega na transferze i absorpcji technologii, ale planuje zwiększyć innowacje, komercjalizację i internacjonalizację technologii opracowywanych w kraju. Konieczne są dalsze reformy w dziedzinie zrównoważonego rozwoju, szczególnie pod względem poprawy wydajności energetycznej.

Odnosnie do inwestycji w infrastrukturę, innowacje i zrównoważony rozwój duży potencjał tkwi w funduszach strukturalnych UE. Przedsiębiorstwa mają dobry dostęp do finansowania długu, ale należy rozwinąć inwestycje kapitałowe w celu wspierania innowacyjnych MŚP. Polska plasuje się na czwartym miejscu, jeśli chodzi o największą liczbę przedsiębiorstw o dużym potencjale wzrostu (4 %). Mimo trwającego programu reform deregulacyjnych istnieje pole do poprawy wydajności publicznej administracji i otoczenia biznesowego, szczególnie jeśli chodzi o skomplikowany system podatkowy.